

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
बहिःस्थ शिक्षण आणि अध्ययन विभाग
Department of External Education and Learning (DEEL)

स्वाध्याय लेखन सूचना -

१. खालील प्रत्येक विषयाचे स्वाध्याय प्रश्न दिले असून त्यातील टीपा लिहा व सविस्तर उत्तर लिहा आहे.
२. प्रत्येक विषयांतर्गत २० गुणांचे स्वाध्याय आहेत. सर्व स्वाध्याय हस्तलिखितच असणे गरजेचे आहे.
३. सर्व स्वाध्याय जमा करण्यासाठी अंतिम मुदत फेब्रुवारी अखेरपर्यंत आहे. त्यानंतर कोणतेही स्वाध्याय स्विकारले जाणार नाही याची नोंद घ्यावी.
४. स्वाध्याय सादर करतांना आपले नाव, शिक्षणक्रमाचे नाव, वर्ष, PRN NO, Mob. No. याप्रमाणे मुखपृष्ठ तयार करून प्रत्येक विषयासोबत जोडणे आवश्यक आहे.
५. स्वाध्याय स्वतः जमा करू शकता किंवा पोष्टाने खालील पत्त्यावर पाठवू शकता.

स्वाध्याय सादरीकरण मूखपृष्ठ नमुना (Home Assignment)

Assignments Presentation Front page Format

विद्यार्थ्याचे नाव :-

(Student Name) :-

कायम नोंदणी क्र. (PRN) :-

विषयाचे नाव :-

(Subject Name) :-

शिक्षणक्रमाचे नाव :-

(Programme Name)

अभ्यासकेंद्राचे नाव :-

(Name of Study Center)

दूरध्वनी /मोबाईल क्र. :-

(Phone/Mobile No.)

जमा करण्याची वर्ष व महिना :-

(Year & Month of Submission)

विद्यार्थ्याची सही :-

(Student Signature)

स्वाध्याय पाठविण्याचा पत्ता

मा. संचालक,

बहिःस्थ शिक्षण आणि अध्ययन विभाग,

उमविनगर, पोस्ट बॉक्स नं. 80

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ जळगाव,

425001

दूरध्वनी क्र. 0257 - 2257495 / 2258496

E-Mail ID: - ideal@nmu.ac.in

द्वितीय वर्ष एम. ए. संरक्षण व सामरिक शास्त्र
M.A. Defence and Strategic Studies
स्वाध्याय प्रश्न
पेपर (Paper) -1
National Security

एकूण गुण - २०

प्र. १) सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही ०२)

Que. 1) Write answer **any Two** of the Following

- 1) पर्यावरण सुरक्षेची आव्हाने स्पष्ट करा. / Explain the challenges of Environment security.
- 2) १९९० नंतरच्या भारत-पाकिस्तान मधील सुरक्षा समस्यांची चर्चा करा. / Discuss the security problems between India and Pakistan after 1990.
- 3) 'दहशतवाद राष्ट्रीय सुरक्षेची एक धोका स्पष्टीकरण करा'. / Explain the 'Terrorism' as a threat to National Security.
- 4) भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेचा ऐतिहासिक विकास स्पष्ट करा. / Explain the Historical Development of India's National security.
- 5) राष्ट्रीय सुरक्षेच्या आर्थिक आणि लष्करी आव्हानांचे वर्णन करा. / Describe the Economical and Military challenge to National security.

द्वितीय वर्ष एम. ए. संरक्षण व सामरिक शास्त्र
M.A. Defence and Strategic Studies
स्वाध्याय प्रश्न
पेपर (Paper) -2
International Organizations

एकूण गुण - २०

प्र. १) सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही ०२)

Que. 1) Write answer **any Two** of the Following

- 1) निःशस्त्रीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा. / Explain the concept of disarmament?
- 2) सायबर गुन्ह्यांचे प्रकार कोणते. / What are the Categories of Cyber Crimes?
- 3) स्थलांतर व निर्वासितांची समस्या सोडविण्यासाठीच्या संभाव्य व्यवस्थेची चर्चा करा. / Discuss the possible roadmap to control the problem of migration & refugee.
- 4) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय यावर एक निबंध लिहा. / Write an essay on International Court of Justice.
- 5) जागतिकीकरण आणि संयुक्त राष्ट्र यावर चर्चा करा. / "Discuss the Globalization & UNO.

द्वितीय वर्ष एम. ए. संरक्षण व सामरिक शास्त्र
M.A. Defence and Strategic Studies
स्वाध्याय प्रश्न
पेपर (Paper) – 3
India's Wars with Pakistan and China

एकूण गुण - २०

प्र. १) सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही ०२)

Que. 1) Write answer **any Two** of the Following

- 1) काश्मीरचा इतिहास आपल्या शब्दांत मांडा. / Write your views on the history of 'Kashmir'.
- 2) १९६५ च्या भारत-पाक युद्धात भारतीय नौसेनेची भूमिका स्पष्ट करा. / Explain the role of India navy during Indo-Pak war in 1965.
- 3) १९७१ च्या युद्धातील पाकिस्तानची विशाल युद्धनिती आणि व्युहचरणा यावर भाष्य करा. / Write your views on the grand strategy & strategy of Pakistan in the war of 1971.
- 4) भारत-चीन युद्धाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी व कारणे सविस्तर स्पष्ट करा. / Explain in detail the historical back-ground & causes of Indo-China war.
- 5) काश्मिर प्रश्नाबाबत भारताची भूमिका स्पष्ट करा. / Explain the role of India on Kashmir problem.

द्वितीय वर्ष एम. ए. संरक्षण व सामरिक शास्त्र
M.A. Defence and Strategic Studies
स्वाध्याय प्रश्न
पेपर (Paper) – 4
Military Psychology & Sociology

एकूण गुण - २०

प्र. १) सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणतेही ०२)

Que. 1) Write answer **any Two** of the Following

- 1) मानसशास्त्रीय युद्धावर आपले विचार मांडा. / Write your views on psychological welfare.
- 2) नेतृत्वाची संकल्पना स्पष्ट करा. / Explain the concept of leadership.
- 3) सेनादलांच्या सामाजिक संघटनेवर आपले विचार स्पष्ट करा. / Write your views on social institution of the Armed forces.
- 4) सैन्य प्रशिक्षणामध्ये मानसशास्त्रीय तत्वांच्या उपयोगिता सविस्तर स्पष्ट करा. / Explain in detail application of principles of psychology in military training.
- 5) सैन्य संघटन यावर आपले विचार सविस्तर मांडा. / Write your views on the military organisation.